

VIDENSPARADOKSET

Jo mindre man ved, jo mere tror man, at man ved.

Jo mere man ved, jo mindre ved man, at man ved.

STOF nærmer sig sit 10-årsjubilæum. Det er tid at gøre status: Har vi nået det, vi er sat i verden for? Spørgsmålet er let at stille, men sværere at besvare. Lad os gøre forsøget – først i tal og dernæst mere filosofisk.

En undersøgelse har vist, at samtlige faggrupper på feltet anfører STOF som deres væsentligste tværfaglige informationskilde. I hårde tal har 216 forskellige bidragsydere i de forløbne år skrevet indtil flere artikler i bladet. Tilsammen er det blevet til 315 artikler, der kaster lys over 78 forskellige emner, som forfatterne har haft særlige forudsætninger for at skrive om og har brændt for at delagtiggøre andre i - til glæde for bladets ca. 3.000 abonnenter og www.stofbladet.dk's mange brugere.

Bladets sproglige sværhedsgrad måler vi ikke, men kan dog fortælle, at den gennemgående bestræbelse er, at alle bidrag holder et lødigt fagligt niveau og fortæller noget af almen interesse i en gennemarbejdet form med let forståelig sprogbrug. Hvad der er værd at sige skal så vidt muligt siges klart. Fremmedord kan være nødvendige, men unødvendige fremmedord er erstattet af gode danske ord, når de findes, og indledningsvis snørklede ræsonnementer har fået et redaktionelt modspil, der forhåbentlig har resulteret i en læseværdig fagprosa.

De mange bidrag har tilsammen bygget bro i flere henseender: mellem forskning og praksis, mellem forskellige fag, mellem fagfolk og lægfolk og mellem udland og Danmark. Nye på feltet ved, hvor de kan finde lærerige artikler. Gamle på feltet kan holde sig orienteret og opdateret. Undervisere kan gratis hente undervisningsmaterialer, og studerende og andre med særlig interesse for området kan gå på opdagelse i en dansksproget artikelsamling af et omfang og en kvalitet, de næppe finder andetsteds.

Som oplysnings- og formidlingsorgan har STOF dog også en mere filosofisk mission, der består i at ændre på magtbalancen mellem viden og uvidenhed. Opgaven er

mere kompliceret end at blot at tilføje viden og derved løfte niveauet. Viden skal for at blive relevant ikke kun fortælle noget, man ikke vidste i forvejen. Ny viden skal klargøre huller i og udfordre eksisterende antagelser, for den viden, man tilegner sig, er langt hen ad vejen også en viden om, hvad man ikke ved. Denne paradoksale indsigt udtrykte Sokrates – vel den klogeste mand i antikken – med ordene: 'Jeg ved, jeg intet ved'.

I forholdet mellem viden og uvidenhed er der i hvert fald fire kategorier:

Det jeg ikke ved, jeg ikke ved - 'de ukendte ukendtheder'.

Det jeg ved, jeg ved - 'de kendte kendtheder'.

Det jeg ikke ved, jeg ved - 'de ukendte kendtheder'.

Det jeg ved, jeg ikke ved - 'de kendte ukendtheder'.

Som bekendt er det ignorancens privilegium at antage med stor skråsikkerhed, at det man ved er selvindlysende rigtigt. 'Det jeg ikke ved, jeg ikke ved' er udtryk for den ikke erkendte uvidenhed, som kan give anledning til overforenklinger og fejlagtige, dogmatiske antagelser. Sammenlignet hermed er den mere oplyste i en mere beklemt position. Langt mindre regnes for sikkert, og ganske meget for usikkert. 'Det jeg ved, jeg ved' er udtryk for det bevidst antagne, som dog vedvarende kan udfordres og efterprøves. 'Det jeg ikke ved, jeg ved' er udtryk for tavs viden. Det bekendte, som endnu ikke er beskrevet og velkendt, men som man kan tage livtag med at formulere. 'Det jeg ved, jeg ikke ved' er udtryk for det erkendte vidensbehov - kendte gåder uden kendte løsninger - som man kan forsøge at udforske og blive klogere på.

Hver kategori rummer en udfordring, som ikke lader sig gøre op i tal. Det er dog redaktionens håb, at artiklerne i STOF gennem de forløbne år har bidraget til at møblere om på det kendte og ukendte. Som læser af STOF skulle man gerne både få mere viden og jævnlige føres til indsigter i, hvad man ikke ved. Med skribenternes hjælp vil denne dobbelte bestræbelse kunne fortsætte.

M.J.